

УДК 75.021:94(470:477)“2020”

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-1-6>

В'ячеслав БОЙКО,

orcid.org/0000-0002-0842-7450

кандидат філософських наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри мистецтвознавчої експертизи
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(Київ, Україна) vboiko@dakkkim.edu.ua

Євгеній ШИШЛЮК,

orcid.org/0000-0002-7358-7864

доктор філософії з образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації,
доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(Київ, Україна) e.shyshliuk@gmail.com

Наталія БРЕЙ,

orcid.org/0000-0002-5371-7609

магістр мистецтвознавства,
старший викладач кафедри мистецтвознавчої експертизи
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(Київ, Україна) nataliia.brei@gmail.com

МИСТЕЦЬКИЙ АУКЦІОН ЯК ЗАСІБ КОНСОЛІДАЦІЇ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Стаття привертає увагу до активізації явища благодійних аукціонів в українському артпросторі після повномасштабного вторгнення російських військ на територію України 24 лютого 2022 року. Закономірним в даній ситуації є намір митців до об'єднання й презентації художньої творчості на широкий загал. У тому числі й засобом участі в аукціонах, які з початком війни організуються художниками, волонтерами, артдилерами та ін. **Мета статті** – на основі відбору й предметного аналізу аукціонів періоду 2022–2024 років, дослідити їхню роль у консолідації українського народу під час війни. **Наукова новизна** одержаних результатів обумовлена тим, що вперше систематизовано фактологічні дані про аукціонні проєкти в Україні даного періоду як платформи єднання українців у часи російсько-української війни. У дослідженні проаналізовано 18 благодійних аукціонів, що відбулись в українському просторі протягом 2022–2024 рр. Серед них: «Квіти Примаченко для ЗСУ» (2022); «Воєнна колекція для Музею Перемоги» (2022); «ARTгенератор» (2022); «Українська звитяга: мистецтво задля перемоги» (2022); «Народжені вільними» (2023); Благодійний аукціон на підтримку родини Семиног (2023); «Робот для ЗСУ» (2023); благодійний аукціон до Дня Збройних Сил України (2023); благодійна виставка-аукціон «Воїни світла» (2024). **Узагальнені результати.** З'ясовано, що ці та інші аукціони, проведені в досліджуваній період, об'єднані місією допомоги ЗСУ та цивільним, що постраждали від війни та є доволі поширеним явищем на локальному, регіональному й національному рівнях. Визначено, що до їхніх загальних ознак належать такі: широкий організаційний спектр – від одноосібних художників та волонтерів до органів місцевої влади; у переважній більшості випадків переважання мети проведення аукціону над художнім рівнем робіт; жвавий інтерес ЗМІ та громадськості до цих подій; причетність до аукціону організаторів, митців і покупців лотів як ознака високого рівня патріотизму й небайдужості; поступове зростання числа благодійних аукціонів та наявність перспектив до їхнього дослідження.

Ключові слова: артпростір, митці, живопис, акварельний живопис, благодійність, російсько-українська війна.

Viacheslav BOIKO,

orcid.org/0000-0002-0842-7450

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Acting Head of the Department of Art Expertise
National Academy of Culture and Arts Management
(Kyiv, Ukraine) vboiko@dakkim.edu.ua

Yevhenii SHYSHLIUK,

orcid.org/0000-0002-7358-7864

PhD of Fine art, Decorative Art, Restoration,
Associate Professor at the Department of Art Expertise
National Academy of Culture and Arts Management
(Kyiv, Ukraine) e.shyshliuk@gmail.com

Nataliia BREI,

orcid.org/0000-0002-5371-7609

Master of Art History,
Senior Lecturer at the Department of Art Expertise
National Academy of Culture and Arts Management
(Kyiv, Ukraine) nataliia.brei@gmail.com

ART AUCTION AS MEANS OF CONSOLIDATION DURING THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

The article draws attention to the intensification of the phenomenon of charity auctions in the Ukrainian art space after the full-scale invasion of Ukraine by Russian troops on February 24, 2022. In this situation, the intention of artists to unite and present their creative works to the general public is natural, including by participating in auctions organized by artists, volunteers, art dealers, etc. since the beginning of the war. **The purpose of the article** is to investigate their role in consolidation of the Ukrainian people during the war by selecting and analyzing the auctions held in 2022–2024. **The scientific novelty** of the results obtained is caused by the fact that actual data on auction projects in Ukraine of this period as a platform for uniting the Ukrainians during the Russian-Ukrainian war have been systematized for the first time. The study analyzes 18 charity auctions that took place in Ukraine in 2022–2024, including: «Prymachenko's Flowers for the Armed Forces of Ukraine» (2022); «Military Collection for the Victory Museum» (2022); «ARTgenerator» (2022); «Ukrainian Bravery: Art for Victory» (2022); «Born Free» (2023); Charity Auction in Support of the Semynoh Family (2023); «Robot for the Armed Forces of Ukraine» (2023); Charity Auction for the Day of the Armed Forces of Ukraine (2023); Charity Exhibition and Auction «Warriors of Light» (2024). **Summary of the results.** It is found that these and other auctions held during the studied period are united by the mission of helping the Armed Forces of Ukraine and civilians affected by the war and are quite common at the local, regional and national levels. It is determined that their common features include the following: a wide organizational spectrum – from individual artists and volunteers to local authorities; in the vast majority of cases, the purpose of the auction is dominated by the artistic level of the works; keen interest of the media and the public in these events; involvement of organizers, artists and lot buyers in the auction as a sign of a high level of patriotism and concern; gradual growth in the number of charity auctions and the availability of prospects for their study.

Key words: art space, artists, painting, watercolor painting, charity, Russian-Ukrainian war.

Постановка проблеми. У визвольній боротьбі України за свою незалежність, активізовану після 24 лютого 2022 р., культурно-мистецькі цінності набули трансформації та переосмислення. Перш за все, вони виступили фактором консолідації українців. З позицій образотворчого мистецтва, художники у своїх роботах висловлюють протест проти загарбницьких дій ворожої країни, їхніх наслідків; матеріалізують художніми засобами свої переживання та психологічний стан інших; привертають увагу до краси українських природних та архітектурних ландшафтів, народної матеріальної й духовної культури; рефлексують щодо майбутнього України.

Закономірним в даній ситуації є намір митців до об'єднання й презентації художньої творчості на широкий загал. У тому числі й засобом участі в аукціонах, які з початком війни організуються художниками, волонтерами, артдилерами та ін. Це публічні благодійні заходи, метою яких є згуртування українців для надання фінансової та моральної підтримки військовим, членів їхніх родин; порятунку й відновлення постраждалих від лихоліття війни людей, тварин, осель, об'єктів інфраструктури тощо.

Як свідчать транслятори громадської думки – ЗМІ та соціальні мережі – з початком війни було проведено велику кількість таких проєктів, деякі

з яких тривали й на момент написання статті. Проте у мистецтвознавчій науці, де проблематика розвитку української аукціонної справи належить до пріоритетних дослідницьких напрямків, відсутні праці, присвячені характеристиці місії вітчизняних аукціонів із привернення уваги громадськості до потреб всіх, кого торкнулася російсько-українська війна.

Аналіз досліджень. Протягом останніх двох років було оприлюднено окремі праці, мета яких стосувалась аналізу мистецтва в зазначений період. Так, у колективному дослідженні М. Протас, Н. Булавіної та І. Ісиченка «Українське мистецтво в контексті визвольної війни» резюмовано, що війна вивела «...на поверхню культурно-мистецького буття нації явища, які до активної фази повномасштабного вторгнення окупантів 24 лютого 2022 року не мали чіткої визначеності...» – було активовано ряд культуротворчих процесів, які виконують роль інструменту опору вітчизняних митців, які «...разом з народом об'єдналися у єдиний організм боротьби за суверенітет і демократичний лад держави» (Протас, 2023).

Враховуючи те, що частина благодійних аукціонів періоду 2022–2024 рр. ініційована волонтерами й художниками, акцентовано на статті О. Колибенко «Участь митців Переяславщини у волонтерських рухах у 2022 – на початку 2024 рр.». Авторкою наголошено на тому, що діячі культури й мистецтва (в тому числі й художники), формують так званий «культурний фронт» та використовують результати своєї творчої діяльності з метою збору коштів. Наприклад, організують заходи, серед яких «...благодійні концерти, творчі зустрічі, виставки-продажі, аукціони, етнографічні дійства з ярмарками-продажами» (Колибенко, 2024).

Функцію сучасних вітчизняних віртуальних музеїв як благодійних аукціонів проаналізували у 2024 р. Л. Кузнецова й І. Кушнар'єв у праці «Віртуальні музеї України як засоби збереження історичної пам'яті в умовах війни», де зазначили, що на сайтах деяких із цих музеїв здійснюється продаж творів мистецтва з метою збору коштів на підтримку ЗСУ та постраждалих цивільних (Кузнецова, 2024). На цінності артринку (в тому числі й аукціоні як його складнику) як багатоаспектному культурному феномені, наголошує С. Русаков. Науковець характеризує артринк як простір, де «...перетинаються сучасні культурні, економічні, соціальні процеси...» (Русаков, 2019: 175). С. (2019).

Мета статті – засобом відбору й предметного аналізу вітчизняних ключових аукціонів періоду 2022–2024 рр., дослідити їхню специфіку та роль у консолідації українців під час війни.

Виклад основного матеріалу. Автором статті проаналізовано проекти, які було реалізовано в українському артпросторі у 2022–2024 рр. Таким чином, встановлено факт зростання кількості аукціонів та масштабне висвітлення цих подій в ЗМІ та соціальних мережах – а, отже, й значний інтерес громадськості до цих подій та обізнаність пересічних українців із місією благодійних аукціонів. А саме, фінансовою й моральною підтримкою тих, кого зачепили реалії війни за допомогою залучення художніх творів як лотів на аукціонах.

Такі події, незалежно від організаційного рівня, статусу учасників-художників й покупців, місця й способу проведення тощо, неодмінно викликали суспільний резонанс. Серед лотів – твори живопису й графіки, фотографія, скульптура, зразки декоративно-прикладного мистецтва. Ще однією особливістю цих аукціонів є те, що свої роботи надавали як маловідомі митці, так і художники зі світовим ім'ям. Це пов'язано з тим, що в переважній більшості аукціонів пріоритетним був акцент не імені автора, а на намірі організаторів – привернути увагу громадськості до нагальної ситуації на фронті чи на постраждалих територіях та окремих осіб. При цьому встановлено, що концепція аукціону та її поширення в публічному просторі будувалась саме на мотиві допомоги. На цьому фоні традиційні мотиви придбання художнього твору під час аукціону як інвестиційного товару та як колекційної одиниці були другорядними. Натомість ключовим мотивом стала покупка лотів як демонстрації покупцями своєї патріотичної позиції.

Для наочності цих тверджень та акцентів на деяких інших особливостях благодійних аукціонів періоду війни, з дотриманням хронологічної послідовності, виокремлено ряд подій. Так, з 29 квітня до 5 травня 2022 р. Благодійним фондом Сергія Притули було проведено онлайн-подію в форматі «благодійний аукціон однієї картини» – «Квіти Примаченко для ЗСУ». Колекціонери-волонтери Дар'я Добріян та Ігор Понамарчук (засновники приватного музею «Духовні скарби України») передали з сімейної колекції картину Марії Примаченко «Квіти вирости коло четвертого блока» (1990) представникам Фонду з метою залучення коштів від її продажу для допомоги армії. Члени родини видатної художниці, усвідомлюючи цінність події, відмовились від роялті з продажу роботи на користь ЗСУ. Організаційну підтримку надав Аукціонний дім «Дукат». Представники Фонду зазначили, що саме ця картина була обрана для збору коштів через свою символічну назву: «Під час спроби наступу на Київ з півночі російські окупанти зайшли у Чорнобильську зону і

Рис. 1. Момент передачі Сергієм Притулою картини Марії Примаченко «Квіти вирости коло четвертого блока» Юлії Литвинець, очільниці Національного художнього музею України (9 червня 2022)

рили окопи в рудому лісі та біля четвертого енергоблока, де ґрунт все ще радіоактивний. Крім того, російські війська розбомбили краєзнавчий музей з роботами Марії Примаченко в Іванкові на півночі Київщини» (Благодійний аукціон «Квіти Примаченко для ЗСУ», 2022).

Роботу було придбано за 500 тис. доларів українцем-представником діаспори, ім'я якого залишилось невідомим. Це стало унікальним випадком у літописі благодійних аукціонів – першим фактом продажу картини вітчизняного митця (мисткині) за таку рекордно велику суму. На вторговані кошти Благодійним фондом Сергія При-

тули було придбано 125 мікроавтобусів для ЗСУ. Згодом, 9 червня 2022 р. картину згідно з рішенням нового власника було передано на відповідальне зберігання до Національного художнього музею України (Рис. 1). На офіційній фейсбук-сторінці закладу музейники оголосили: «Хай полотно видатної художниці буде ще одним символом єдності українців у часи випробувань» (Картина Марії Примаченко, 2022).

Подією національного масштабу стало проведення ключовим гравцем вітчизняного артринку, Аукціонним домом «Дукат» та Благодійним фондом Сергія Притули в червні 2022 р. благодійного аукціону «Воєнна колекція для Музею Перемоги». Було представлено 10 картин сучасних відомих українських митців, зібраних представниками «Дукату» й родиною колекціонерів Дар'єю Добрян та Ігорем Понамарчуком. Організатори зазначили, що в майбутньому ці картини, які залишатимуться у власності того, хто їх придбав, доцільно експонувати в майбутньому Музеї перемоги (звідси й назва аукціону), створення якого є актуальним питанням українського артпростору (Благодійний аукціон. Аукціонний дім «Дукат», 2022).

Символічно, що деякі з картин було закінчено за кілька днів до початку повномасштабного вторгнення чи створено в перші дні війни. Так, за день до того, як українськими військами було потоплено

Рис. 2. Благодійний аукціон «Воєнна колекція для Музею Перемоги»: лот № 9: Владислав Шерешевський «Smoke on the water». Полотно, олія (2022); лот № 5: Матвій Вайсберг «Янгол ЗСУ». Полотно, олія (2022)

ворожий крейсер «Москва», Владислав Шерешевський завершив роботу над картиною «Smoke on the water» (Рис. 2), де на задньому плані наявне зображення корабля у вогні. Митець оприлюднив її на своїй фейсбук-сторінці 12 квітня, а ворожий об'єкт було знищено наступного дня – 13 квітня 2022 р.

Окрім цієї роботи, лотами аукціону стали картини Матвія Вайсберга «Янгол ЗСУ» (2022) (Рис. 2), Якова Гніздовського «Конструктор» (1967), Олени Грозовської «In borsch we trust» (2022), Сергія Захарова «Повітряна тривога» (2022), Каті Лісової «Чаша» (2022), Павла Макова «Морський бій» (2016), Леся Подерв'янського «ВиПерДос» (2019), Олександра Ройтбурда «Тривожна мандрівка» (2018), Олексія Сая «Концерт у пеклі» (2022) (Дим, 2022). Підсумком аукціону став продаж усіх 10 лотів за майже 3 млн грн, спрямованих на придбання БПЛА «Валькірія» для потреб ЗСУ.

Деякі аукціони стали свідченням спроможності громадських ініціатив та органів місцевого самоврядування вести діалог та злагоджено діяти в складних для країни умовах, ініціюючи справи допомоги війську. Наприклад, 30 вересня 2022 р. Івано-Франківською обласною військовою адміністрацією під керівництвом Світлани Онищук було проведено благодійний аукціон на підтримку ЗСУ. Було представлено 53 лоти, серед яких предмети антикваріату й художні твори. Усі вони знайшли своїх покупців, серед яких представники бізнесу, освітяни, діячі культури й мистецтва, духовенство.

Ще до початку аукціону на благодійні рахунки надійшло 300 тис. гривень, а загальна сума становила 3 млн 182 тис. 555 грн. Усі кошти було передано на потреби 102-ї бригади ЗСУ (закупівлю зимового одягу та ін.). Світлана Онищук наголосила: «...міжнародна спільнота, громадські організації, волонтери та прикарпатські підприємці щодня підтримують Україну своєю допомогою та єдністю. Наше завдання – об'єднати їх усіх задля надання найнеобхіднішої підтримки Збройним силам України. Усі ми, кожен на своєму місці, повинен наближати перемогу нашої країни» (Відбувся благодійний аукціон, 2022).

А 18 листопада 2022 р. у Львові зусиллями Благодійного фонду «Із янголом на плечі» та Львівської обласної військової адміністрації було організовано благодійний аукціон «ARTгенератор». Свої роботи надали більш ніж 20 митців (Михайло Демцю, Микола Грималюк, Роман Опалинський та ін.). Було представлено 45 лотів (картини та розписані атрибути війни), їхня вартість стартувала від 1 тис. грн. (Доротич, 2022). Завдяки цьому було зібрано 450 тис. грн для закупівлі 10 генераторів живлення для ЗСУ.

З 8 по 15 грудня 2022 р. Аукціонним домом «Дукат», Благодійним фондом «Українська звитяга» та компаніями Gravitec.net, Lviv IT Cluster, Seeton організовано благодійний аукціон «Українська звитяга: мистецтво задля перемоги». Метою аукціону було оголошено популяризацію сучасного українського мистецтва й мотивування широкого кола громадськості до поповнення своїх приватних збірок творами видатних вітчизняних митців і, разом із тим, допомогти ЗСУ. Гасло проекту – «Наближаймо перемогу разом!».

Лотами виступили роботи Ахри Аджинджала, Олександра Аксініна, Олексія Аполлонова, Андрія Блудова, Матвія Вайсберга, Олександра Гяделова, Максима Дондюка, Сергія Захарова, Віталія Кравця, Євгена Матвєєва, Олени Придувалової, Володимира Сая, Олексія Сая, Олега Соснова, Анни Ходькової, Михайла Шевченка, Владислава Шерешевського, Крістіни Ярош. Топ-лотом аукціону стала картина Матвія Вайсберга «Дон Кіхот і Санчо Панса з українським прапором» (2022), яку було розміщено на афіші проекту (Рис. 3). Отримані з продажу лотів кошти було передано на закупівлю автівок для підрозділів ЗСУ (Благодійний аукціон «Українська звитяга: мистецтво задля перемоги», б.д.)

Рис. 3. Афіша благодійного аукціону «Українська звитяга: мистецтво задля перемоги» (2022)

Встановлено, що ряд аукціонів був присвячений презентації дитячої та юнацької творчості: маленькі українці об'єдналися з дорослими задля спільної мети. Подекуди – на міжнародному рівні. Наприклад, в березні 2023 р. роботи учнів віком від 6 до 17 років Луцької художньої

школи стали лотами благодійного аукціону, проведеного в США (м. Клівленд, штат Джорджія) волонтерами організації «The International Bridge Collective», які відвідали навчальний заклад в лютому того ж року. Отримані з продажу робіт (Рис. 4) кошти в сумі 4 тис. 485 дол. було спрямовано на потреби ЗСУ (Роботи учнів Луцької художньої школи..., 2023).

Рис. 4. Колаж із лотів благодійного аукціону на підтримку ЗСУ (США, м. Клівленд, штат Джорджія, 2023)

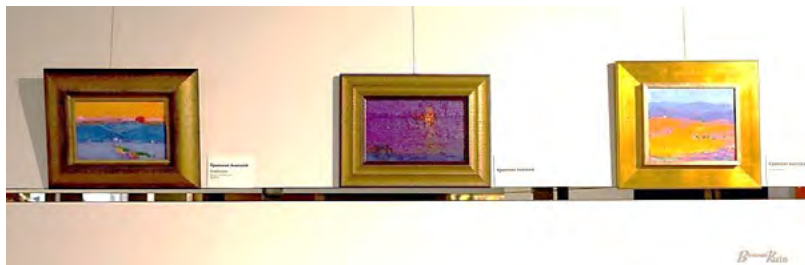

Рис. 5. Роботи Анатолія Криволапа під час Тихого аукціону в «Art Ukraine Gallery» (м. Київ, 2023)

Рис. 6. Благодійний аукціон на підтримку родини Семиног. Лот № 1: Іванка та Артем Семиноги «Польща + Україна». Розмальована частина від танку (2023)

У тому ж році в м. Рогатин Івано-Франківської обл. відбувся благодійний аукціон «Народжені вільними», організований Рогатинською міською радою. Лотами виступили художні твори авторства учнів Рогатинської дитячої школи мистецтв ім. Бориса Кудрика й Рогатинського центру дитячо-юнацької творчості. Під час аукціону було зібрано 91 тис. 500 грн на закупівлю військової допомоги для ЗСУ. Роботи були придбані представниками місцевих бізнес-структур, органів державної влади та інших небайдужих містян (Дитячі роботи зібрані для ЗСУ рекордну суму ..., 2023).

У травні 2023 р. інституцією «Art Ukraine Gallery», що діє в форматі першої в Україні благодійної галереї, для допомоги військовим та постраждалим дітям і дорослим у війні було організовано тихий аукціон, який зібрав 300 творів від 25 вітчизняних митців, серед яких Анатолій Криволап (Рис. 5) (Скотнікова, 2023). Так, в межах аукціону тривав збір коштів на будинок для Юлії та і Святослава Горгуль із м. Ржищів Київської обл., які в лютому 2023 р. пережили атаку дронів-камікадзе, під час якої загинув чоловік Юлії та батько Святослава, Сергій Горгуль. Родина також втратила квартиру (рис. 5).

За місяць до того, у квітні 2023 р. відбувся ще один благодійний аукціон, метою якого також було відновлення житла родині, знищеного ворожим снарядом весною 2022 р.: Національний художній музей України спільно з Аукціонним домом «Дукат» передали кошти, залучені з продажу художніх творів, на будівництво хати для багатодітної родини Семиног зі смт Велика Димерка Броварського р-ну Київської обл., Серед лотів – частина від танку, розписана Іванкою та Артемом Семиногами (Рис. 6). На передаукціонній виставці в галереї «Дукат» експонувались твори як професійних художників та фотографів, так і аматорів.

З 9 до 19 червня 2023 р. в галереї «Дукат» тривала передаукціонна виставка аукціону та сам аукціон «Робот для ЗСУ» (Рис. 7), задля збору 810 тис. грн на закупівлю бойового наземного дрона для потреб підрозділу «Гонор», що входить до структури батальйону «Вовки Да Вінчі».

Оскільки до пріоритетних дослідницьких напрямків автора даної статті належить вітчизняний акварельний живопис, виокремлено онлайн-аукціон організований з 25 жовтня до 18 листопада 2023 р. галереєю сучасного мистецтва

Рис. 7. Афіша благодійного аукціону «Робот для ЗСУ» (2023)

«Shum Art Gallery» (м. Львів), де на розсуд оцінювачів цієї техніки було представлено серію акварелей «Красвиди» (Рис. 8), створену відомим львівським художником Євгеном Равським в реалістичній манері на основі документальних фото з наслідками військових дій 2014 р. (Красвиди з війни ..., 2023).

Аукціон проведено з метою збору 400 тис. грн на придбання 20 FPV-дронів для 103-ї окремої бригади Сил територіальної оборони, в якій служить митець, який з перших днів як доброволець став на захист української землі (Забазнова, 2023). Мистецтвознавець Б. Шумилович у зверненні до громадськості зауважив, що акварелі Євгена Равського є зразком унікальної зустрічі художника й воїна (Красвиди Євгена Равського, 2023).

У цей же період, 30 жовтня 2023 р. в Кривому Розі було проведено благодійну виставку-аукціон картин відомого художника, члена Національної

спілки художників України Віктора Горяєва під назвою «Живопис. Графіка», організований міською Громадською організацією «Арт-Культура», де збирали кошти для потреб ЗСУ. Митець розповів: «На цій виставці представлено три певні етапи моєї творчості. Так, приміром, монохромні роботи народилися під час блекауту. Тоді я почав малювати цю серію. Коли дивимося на старовинні фото, в них є своя сила і чарівність, тож хотілося це відтворити» (Відомі митці – для ЗСУ, 2023).

Деякі з аукціонних подій були присвячені до визначних дат в житті українського народу: 5 грудня 2023 р. проведено благодійний аукціон до Дня Збройних Сил України, в межах проекту «Дякую тобі, захиснику». Цей аукціон вирізняло й те, що він був ініційований вищим навчальним закладом, який не залишився осторонь загальнонародної біди – його організаторами виступили Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка й Первинна профспілкова організація студентів. Подію проведено з метою збору коштів на потреби 2-ї окремої Галицької бригади: було зібрано 16 тис. 835 грн. Організатори резюмували: «Безпосередньо лотами благодійного аукціону стали 9 картин студентів Львівського вищого професійного художнього училища, 2 картини з елементами уламків осколків, і дві картини українського мистецтвознавця, художника-реставратора, іконописця Лева Скопа – ікона Ісуса Христа, створена на передовій на дощці, прошитій кулями та картина «Воїн», намальована на ящику з-під снарядів» (В Будинку Вчених відбувся благодійний аукціон ..., 2023).

З нагоди 469-річчя м. Бурштин Івано-Франківської обл. було проведено благодійний аукціон на підтримку ЗСУ, який представив твори образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва від митців-представників місцевої громади. Під час

Рис. 8. Акварелі Євгена Равського, представлені на аукціоні (2023)

аукціону було зібрано 176 тис. грн. У пресслужбі Бурштинської міської ради зазначили: «Сьогоднішній аукціон ще раз показав, що українці – непереможна нація, разом ми сила!» (3 нагоди відзначення 469-ї річниці, 2023).

Загалом, як засвідчив аналіз аукціонів обраного періоду, поширеною практикою було проведення одноосібного аукціону, концепція якого будувалась на ініціативі митця допомогти ЗСУ. Наприклад, в січні 2024 р. художник із м. Тульчин Вінницької обл. Дмитро Самошевський провів благодійну виставку-аукціон, під час якої з продажу 7 картин (пейзажів та натюрмортів) було отримано 70 тис. грн, із яких 30 тис. грн було на придбання дрона для однієї з бригад ЗСУ. Решту було витрачено на закупівлю матеріалів для подальшої творчості (Вовк, 2024).

Проте не тільки професійні художники проявляли ініціативу до проведення таких подій – виокремлено й аукціони, учасниками яких були бійці, які створювали картини під час перебування на реабілітації. Наприклад, в липні 2024 р. в м. Збарж Тернопільської обл. (на території Збарзького замку) відбулась благодійна виставка-аукціон «Воїни світла». Її учасники створювали роботи з 2022 по 2024 рр. під час арттерапії, під час перебування в медичних закладах Тернополя. Всього було представлено 150 картин. Покупчиня однієї з них, Надія Глумацька розповіла: «Насправді цій картині немає ціни. Певно нема тих грошей, які могли б бути рівноцінними цим картинам, адже це роботи наших захисників, які поранені, які приходять з фронту зі скаліченими» (Терлюк, б.д.). На всі отримані з продажу кошти було закуплено необхідні речі для бійців 53-ї, 54-ї та 105-ї бригади ЗСУ. Організаторка заходу – волонтерка Олена Хмельницька із вщент зруйнованого м. Рубіжне на Луганщині.

Цікавим є досвід проекту «TOP GUN UZHGOROD», організатори якого, Громадська організація «Ir-Run club», регулярно проводять забіги для містян. У липні 2024 р., в структурі бігових подій, ними було розпочато онлайн-аукціон із продажу картин, кошти з яких передано на підтримку окремих підрозділів Повітряних Сил ЗСУ. Серед лотів – розписані Андрієм та Мар'яною Білунками гільзи від артилерійських снарядів, передані бійцями з фронту. Стартова ціна одного екземпляру становила 1 500 грн. (Рис. 9).

Рис. 9. Лоти аукціону в межах проекту «TOP GUN UZHGOROD»: гільзи від артилерійських снарядів. Автори Андрій та Мар'яна Білунки (2024)

На момент написання статті тривав благодійний онлайн-аукціон, ініційований в м. Калуш Івано-Франківської обл. в липні 2024 р. художниками Прикарпатського краю та організований Комунальним закладом «Музейно-виставковий центр Калуської міської ради» для допомоги ГО «Реабілітаційний центр ветеранів війни «4.5.0. Прикарпаття». Авторка ідеї – мисткиня Юлія Багринівська, яка надала три своїх роботи. Загалом у межах аукціону 17 митців представили

Рис. 10. М. Гаталевич (папір, акварель, олівець): а) лот № 1 «Калуш. 1924 р. Ринок»; б) лот №2 «Калуш. 1935 р. вул. Міцкевича (С. Бандери)»

41 лот зі стартовою ціною, де кожен крок збільшення ставки був від 100 грн та більше. Кожна ставка (оприлюднена в форматі коментарів під дописом на офіційній фейсбук-сторінці Комунального закладу «Музейно-виставковий центр Калуської міської ради»), діяла 48 год.

Переглянути й придбати лоти можна було також у Виставковій залі даного закладу. Серед проданих робіт – дві акварелі калуського художника, поліграфіста й дизайнера Мирослава Гаталевича: «Калуш. 1924 р. Ринок» (Рис. 10а) та «Калуш. 1935 р. вул. Міцкевича (С. Бандери)» (Рис. 10б). Обидві роботи на початку аукціону коштували 700 грн, а були продані за 2 000 грн кожна (Андріїв, 2024).

Висновки. У ході написання статті проаналізовано благодійні аукціони, що відбулись в українському артпросторі 2022–2024 рр. Встановлено, що з початком повномасштабної війни росії проти України число таких подій значно зросло. Такі аукціони об'єднані місією допомоги ЗСУ та цивільним, що постраждали від війни та є доволі поширеним явищем на локальному, регіональному й національному рівнях. З масиву цих благодійних аукціонів обрано й стисло охарактеризовано 18 подій, що дозволило описати їхню специфіку й значення як унікального явища, яке гуртує укра-

їнців. Таке число аукціонів та детальний аналіз пов'язаних із ними матеріалів дав змогу виокремити загальні риси цих проєктів.

Засвідчено наступне: серед організаторів – благодійні фонди, громадські організації, органи місцевої влади, аукціонні будинки, музеї та галереї, навчальні заклади, волонтери, художники; свої твори надають митці різних вікових категорій та рівня професійної підготовки – це є другорядним, поступаючись місії допомоги ЗСУ та ін.; кожен з аукціонів активно підтримується представниками ЗМІ та місцевою владою й культурно-мистецькою спільнотою; до аукціонів активно долучаються колекціонери; участь у такому аукціоні як організатора, митця, що надав роботи лоти та покупця є престижною та свідчить про патріотичну позицію обох сторін; вони є успішними – у багатьох випадках всі лоти продаються; число благодійних аукціонів в Україні у зазначений період продовжує зростати з кожним роком. Такі події демонструють готовність українського народу об'єднуватись у мистецькій площині заради спільної мети й боротьби за своє незалежне майбутнє. А, отже, дана тема є перспективною для подальшого вивчення, оскільки окремі аукціони ще тривають на момент написання статті або ж заплановані до проведення в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріїв І. Мрії військових мають здійснюватися: калуські художники проводять онлайн-аукціон для реабілітаційного центру. *Вікна*. URL: <https://vikna.if.ua/news/category/articles/2024/07/08/155096/view> (дата звернення: 30.07.2024).
2. Благодійний аукціон. *Аукціонний дім «Дукат»*. URL: <https://dukat-art.com/ua/podiyi/blagodijnij-aukcion-1> (дата звернення: 29.07.2024).
3. Благодійний аукціон «Квіти Примаченко для ЗСУ». *Аукціонний дім «Дукат»*. URL: <https://dukat-art.com/ua/podiyi/blagodijnij-aukcion-kviti-primachenko-dlya-zsu> (дата звернення: 29.07.2024).
4. Благодійний аукціон «Українська звитяга: мистецтво задля перемоги». *Аукціонний дім «Дукат»*. URL: <https://dukat-art.com/ua/podiyi/ukrayins-ka-zvityaga-mistectvo-zadlya-dopomogi> (дата звернення: 30.07.2024).
5. В Будинку Вчених відбувся благодійний аукціон до Дня Збройних Сил України. *Львівський університет*. URL: <https://lnu.edu.ua/v-budynku-vchenykh-vidbuvsia-blahodijnyu-aukcion-do-dnia-zbrojnykh-syl-ukrainy/> (дата звернення: 30.07.2024).
6. Відбувся благодійний аукціон на підтримку ЗСУ за ініціативи голови обласної військової адміністрації Світлани Онишук. *Івано-Франківська обласна державна адміністрація*. URL: <https://www.if.gov.ua/news/vidbuvsia-blahodiinyi-aukcion-na-pidtrymku-zsu-za-initsiatyvy-holovy-oblasnoi-viiskovoi-administratsii-svitlany-onyshchuk> (дата звернення: 30.07.2024).
7. Відомі митці – для ЗСУ. В Кривому Розі відбувся аукціон картин Віктора Горяєва. *Рудана*. URL: <https://rudana.com.ua/news/vidomi-mytci-dlya-zsu-v-kryvomu-rozi-vidbuvsya-aukcion-kartyn-viktora-goryayeva> (дата звернення: 29.07.2024).
8. Вовк А. Художник з Вінниччини продає свої картини на аукціоні, а гроші віддає захисникам. *20 хвилин*. URL: <https://vn.20minut.ua/Podii/hudozhnik-z-vinnichchini-prodae-svoyi-kartini-na-auksioni-a-groshi-vi-11910736.html> (дата звернення: 30.07.2024).
9. Дим Н. Від Ройтбурда до Подерв'янського: Фонд Притули проводить аукціон воєнних картин, щоб купити 50 «валькірій» для ЗСУ. *Новинарня*. URL: <https://novynarnia.com/2022/06/09/auct-pryutul/> (дата звернення: 29.07.2024).
10. Дитячі роботи зібрані для ЗСУ рекордну суму: в Рогатині відбувся благодійний аукціон. *Західний кур'єр*. URL: <https://kuryer.if.ua/dytyachi-roboty-zibraly-dlya-zsu-rekordnu-sumu-v-rogatyni-vidbuvsya-blahodijnij-aukcion/> (дата звернення: 30.07.2024).
11. Доротич М. Митці Львова збиратимуть кошти на десять генераторів для ЗСУ. *Високий Замок*. URL: <https://wz.lviv.ua/news/477316-myttsi-lvova-zbyratymut-koshti-na-desyat-heneratoriv-dlia-zsu> (дата звернення: 30.07.2024).

12. З нагоди відзначення 469-ї річниці м. Бурштин відбувся благодійний аукціон на підтримку ЗСУ. *Бурштинська міська рада*. URL: <https://burshtyn-rada.gov.ua/novyny/z-nagody-vidznachennya-469-yi-richnytsi-m-burshtyn-vidbuvsya-blagodijnyj-auksion-na-pidtrymku-zsu/> (дата звернення: 30.07.2024).

13. Забазнова Н., Дейнека О. У Львові художник-військовий виставив картини на продаж, аби допомогти ЗСУ. *Суспільне Львів*. URL: <https://susilne.media/lviv/605887-u-lvovi-hudozhnik-vijskovij-vistaviv-kartina-na-prodaz-abi-doromogti-zsu/> (дата звернення: 29.07.2024).

14. Картина Марії Примаченко, завдяки якій на потреби ЗСУ передали пів мільйона доларів, тепер в NAMU. *Національний художній музей України/ National Art Museum of Ukraine*. URL: <https://www.facebook.com/namu.museum/posts/10158682294343144> (дата звернення: 29.07.2024).

15. Колибенко О. Участь митців Переяславщини у волонтерських рухах у 2022 – на початку 2024 рр. *Український літопис*. 2024. № 3. С. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-8583-2024-3-31-42>

16. Краєвиди Євгена Равського. *32auctions*. URL: <https://www.32auctions.com/genykravskyu> (дата звернення: 29.07.2024).

17. Краєвиди з війни Євгена Равського виставлено на аукціон: потрібні дрони. *ZBRUC*. URL: <https://zbruc.eu/node/116790> (дата звернення: 29.07.2024).

18. Кузнецова Л., Кушнар'єв І. Віртуальні музеї України як засоби збереження історичної пам'яті в умовах війни. *Питання культурології*. 2024. № 43. С. 142–155. DOI <https://doi.org/10.31866/2410-1311.43.2024.303042>

19. Протас М., Булавіна Н., Ісиченко І. Українське мистецтво в контексті визвольної війни. *Мистецтвознавство України*. 2023. № 23. С. 9–32. DOI: <https://doi.org/10.31500/2309-8155.23.2023.294868>

20. Роботи учнів Луцької художньої школи продали на благодійному аукціоні у США. *Луцька міська рада*. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/publications/roboty-uchniv-lutskoi-khudozhnoi-shkoly-vzily-uchast-u-blahodijnomu-auksioni-u-ssha> (дата звернення: 29.07.2024).

21. Русаков С. Феномен арт-ринку як проблема сучасної культурології. *Культурологічна думка. Збірник наукових праць*. 2019. Вип. 16 (2). С. 175–183. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-16-2019-2.175-183>

22. Скотнікова О. У Києві оголосили тихий аукціон: 300 робіт сучасних митців передали для допомоги постраждалим від війни. *Вечірній Київ*. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/82182/> (дата звернення: 29.07.2024).

23. Терлюк І., Бурак Т. На Тернопільщині на аукціоні продали картини, які бійці написали під час реабілітації. *Суспільне Тернопіль*. URL: <https://susilne.media/ternopil/781951-na-ternopilsini-na-auksioni-prodali-kartini-aki-bijci-napisali-pid-cas-reabilitacii/> (дата звернення: 29.07.2024).

REFERENCES

1. Andriiv, I. (2024). Mrii viiskovykh maiut zdiisniuvatysia: kaluski khudozhnyky provodiad onlain-auksion dlia reabilitatsiinoho tsentru [The dreams of the military must come true: Kalush artists are holding an online auction for a rehabilitation center]. *Vikna*. URL: <https://vikna.if.ua/news/category/articles/2024/07/08/155096/view> [in Ukrainian].

2. Blahodiinyi auktsion [Charity auction]. (2022). Auktsionnyi dim «Dukat». URL: <https://dukat-art.com/ua/podiyi/blahodijnij-auksion-1> [in Ukrainian].

3. Blahodiinyi auktsion «Kvity Prymachenko dlia ZSU [Charity auction «Prymachenko's flowers for the Armed Forces of Ukraine»]. (2022). Auktsionnyi dim «Dukat». URL: <https://dukat-art.com/ua/podiyi/blahodijnij-auksion-kvity-primachenko-dlya-zsu> [in Ukrainian].

4. Blahodiinyi auktsion «Ukrainska zvytiaha: mystetstvo zadlia peremohy» [Charity auction «Ukrainian Victory: Art for Victory»]. Auktsionnyi dim «Dukat». URL: <https://dukat-art.com/ua/podiyi/ukrayins-ka-zvityaga-mistectvo-zadlya-dopomogi> [in Ukrainian].

5. V Budynku Vchennykh vidbuvsia blahodiinyi auktsion do Dnia Zbroinykh Syl Ukrainy [A charity auction dedicated to the Day of the Armed Forces of Ukraine was held in the House of Scientists]. (2023). *Lvivskiy universytet*. URL: <https://lnu.edu.ua/v-budynku-vchennykh-vidbuvsia-blahodijnny-auksion-do-dnia-zbroinykh-syl-ukrainy/> [in Ukrainian].

6. Vidbuvsia blahodiinyi auktsion na pidtrymku ZSU za initsiatyvy holovy oblasnoi viiskovoi administratsii Svitlany Onyshchuk [A charity auction in support of the Armed Forces of Ukraine was held at the initiative of Svitlana Onyshchuk, head of the regional military administration]. (2022). *Ivano-Frankivska oblasna derzhavna administratsiia*. URL: <https://www.if.gov.ua/news/vidbuvsia-blahodijnny-auksion-na-pidtrymku-zsu-za-initsiatyvy-holovy-oblasnoi-viiskovoi-administratsii-svitlany-onyshchuk> [in Ukrainian].

7. Vidomi myttsi – dlia ZSU. V Kryvomu Rozi vidbuvsia auktsion kartyn Viktoria Horiaieva [Famous artists – for the Armed Forces of Ukraine. An auction of paintings by Viktor Goryaev was held in Kryvyi Rih]. (2023). *Rudana*. URL: <https://rudana.com.ua/news/vidomi-mytci-dlya-zsu-v-kryvomu-rozi-vidbuvsya-auksion-kartyn-viktora-goryayeva> [in Ukrainian].

8. Vovk, A. (2024). Khudozhnyk z Vinnychchyny prodaie svoi kartyny na auktsioni, a hroshi viddaie zakhysnykam [An artist from Vinnytsia region sells his paintings at an auction and gives the money to defenders]. 20 khvylyn. URL: <https://vn.20minut.ua/Podii/hudozhnik-z-vinnichchiny-prodaie-svoiy-kartiny-na-auksioni-a-groshi-vi-1910736.html> [in Ukrainian].

9. Dym, N. (2022). Vid Roitburda do Podervianskoho: Fond Prytuly provodyt auktsion voiennykh kartyn, shchob kupyty 50 «valkirii» dlia ZSU [From Roitburd to Podervyansky: the Prytula Foundation is holding an auction of war paintings to buy 50 «Valkyries» for the Armed Forces of Ukraine]. *Novynarnia*. URL: <https://novynarnia.com/2022/06/09/auct-prytul/> [in Ukrainian].

10. Dytyachi roboty zibraly dlia ZSU rekordnu sumu: v Rohatyni vidbuvsia blahodiinyi auktsion [Children's works raised a record amount for the Armed Forces of Ukraine: a charity auction was held in Rohatyn]. (2023) *Zakhidnyi kurier*. URL: <https://kuryer.if.ua/dytyachi-roboty-zibraly-dlya-zsu-rekordnu-sumu-v-rohatyni-vidbuvsya-blagodijnny-auksion/> [in Ukrainian].

11. Dorotych, M. (2022). Myttsi Lvova zbyratymut koshty na desiat heneratoriv dlia ZSU [Lviv artists will raise funds for ten generators for the Armed Forces of Ukraine]. *Vysoky Zamok*. URL: <https://wz.lviv.ua/news/477316-myttsi-lvova-zbyratymut-koshty-na-desiat-heneratoriv-dlia-zsu> [in Ukrainian].

12. Z nahody vidznachennia 469-yi richnytsi m. Burshtyn vidbuvsia blahodiinyi auktsion na pidtrymku ZSU [On the occasion of the 469th anniversary of Burshtyn, a charity auction was held in support of the Armed Forces of Ukraine]. (2023). *Burshtynska miska rada*. URL: <https://burshtyn-rada.gov.ua/novyny/z-nagody-vidznachennya-469-yi-richnytsi-m-burshtyn-vidbuvsya-blagodijnyj-auktsion-na-pidtrymku-zsu/> [in Ukrainian].

13. Zabaznova, N. & Deineka, O. (2023). U Lvovi khudozhnyk-viiskovyi vystavyv kartyny na prodazh, aby dopomohy ZSU [In Lviv, a military artist put paintings up for sale to help the Armed Forces of Ukraine]. *Suspilne Lviv*. URL: <https://suspilne.media/lviv/605887-u-lvovi-hudozhnik-viiskovij-vistaviv-kartina-na-prodazh-abi-dopomogti-zsu/> [in Ukrainian].

14. Kartyna Marii Prymachenko, zavdiaky yakii na potreby ZSU peredaly piv miliona dolariv, teper v NAMU [Maria Prymachenko's painting, thanks to which half a million dollars were transferred to the needs of the Armed Forces, is now in NAMU]. (2022). *Natsionalnyi khudozhnii muzei Ukrainy/ National Art Museum of Ukraine*. URL: <https://www.facebook.com/namu.museum/posts/10158682294343144> [in Ukrainian].

15. Kolybenko, O. (2024). Uchast myttsiv Pereiaslavshchyny u volonterskykh rukhakh u 2022 – na pochatku 2024 rr. [Participation of artists of Pereiaslav region in volunteer movements in 2022 - early 2024]. *Ukrainskyi litopys*. 2024. № 3. S. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-8583-2024-3-31-42> [in Ukrainian].

16. Kraievdy Yevhena Ravskoho [Landscapes by Eugene Ravsky]. (2023). *32auctions*. URL: <https://www.32auctions.com/genykravskyy> [in Ukrainian].

17. Kraievdy z viiny Yevhena Ravskoho vystavleno na auktsion: potribni drony [Landscapes from the war by Yevhen Ravsky put up for auction: drones needed]. (2023). *ZBRUC*. URL: <https://zbruc.eu/node/116790> [in Ukrainian].

18. Kuznetsova, L., Kushnarov, I. (2024). Virtualni muzei Ukrainy yak zasoby zberezhennia istorichnoi pamiaty v umovakh viiny [Virtual Museums of Ukraine as Means of Preserving Historical Memory in the Conditions of War]. *Pytannia kulturolohii*. 2024. № 43. S. 142–155. DOI <https://doi.org/10.31866/2410-1311.43.2024.303042> [in Ukrainian].

19. Protas, M. & Bulavina, N., Isychenko, I. (2023). Ukrainske mystetstvo v konteksti vyzvolnoi viiny [Ukrainian Art in the Context of the Liberation War]. *Mystetstvoznavstvo Ukrainy*. 2023. № 23. S. 9–32. DOI: <https://doi.org/10.31500/2309-8155.23.2023.294868> [in Ukrainian].

20. Roboty uchniv Lutskoi khudozhnoi shkoly prodaly na blahodiinomu auktsioni u SShA [The works of students of the Lutsk Art School were sold at a charity auction in the United States]. (2023). *Lutska miska rada*. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/publications/roboty-uchniv-lutskoi-khudozhnoi-shkoly-vzialy-uchast-u-blahodiinomu-auktsioni-u-ssha> [in Ukrainian].

21. Rusakov, S. (2019). Fenomen art-rynku yak problema suchasnoi kulturolohii [The Phenomenon of the Art Market as a Problem of Modern Cultural Studies]. *Kulturolohichna dumka. Zbirnyk naukovykh prats*. 2019. Vyp. 16 (2). S. 175–183. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-16-2019-2.175-183> [in Ukrainian].

22. Skotnikova, O. (2023). U Kyievi oholosyly tykhyi auktsion: 300 robit suchasnykh myttsiv peredaly dlia dopomohy postrazhdalym vid viiny [A silent auction was announced in Kyiv: 300 works by contemporary artists were donated to help war victims]. *Vechirniy Kyiv*. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/82182/> [in Ukrainian].

23. Terliuk, I. & Burak T. Na Ternopilshchyni na auktsioni prodaly kartyny, yaki biitsi napysaly pid chas reabilitatsii [In Ternopil region, paintings that soldiers painted during rehabilitation were sold at auction]. *Suspilne Ternopil*. URL: <https://suspilne.media/ternopil/781951-na-ternopilsini-na-aukcioni-prodali-kartini-aki-bijci-napisali-pid-cas-reabilitatsii/> [in Ukrainian].